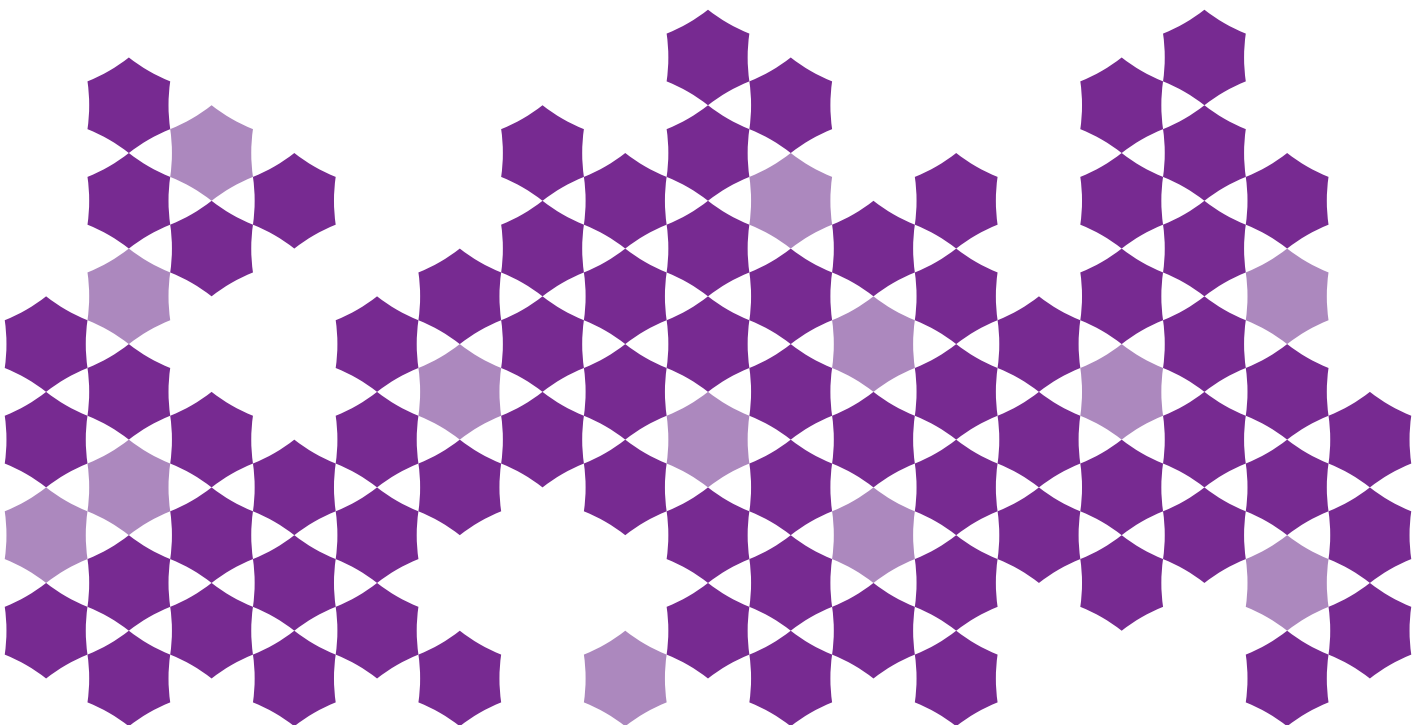

Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

Vägledning för granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2016, reviderad 2018

Projektledare: Astrid Tronarp

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Inledning.....	4
Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning.....	5
UKÄ:s granskningar.....	5
Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.....	7
Syfte.....	7
Huvudprinciper för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.....	7
Centrala begrepp.....	8
Lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.....	8
Bedömningsområden och bedömningsgrunder.....	9
Bedömningsområden och bedömningsgrunder.....	10
Bedömningsområde: Styrning och organisation.....	10
Bedömningsområde: Förutsättningar.....	12
Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat.....	13
Bedömningsområde: Jämställdhet.....	15
Bedömningsområde: Student- och doktorandperspektiv.....	16
Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan.....	17
Underlag för bedömning.....	19
UKÄ Direkt.....	19
Lärosätets självvärdering.....	19
Studentinlaga.....	20
Fördjupningsspår.....	21
Övriga underlag.....	22
Viktiga moment i granskningsprocessen.....	23
Upptaktsmöte.....	23
Två platsbesök vid lärosätet.....	23
Bedömggruppen.....	25
Yttrande och beslut.....	27
Bedömggruppens yttrande.....	27
Beslut.....	27
Uppföljning.....	29
Vid godkänt kvalitetssäkringsarbete.....	29
Vid godkänt kvalitetssäkringsarbete med förbehåll.....	29
Vid ifrågasatt kvalitetssäkringsarbete.....	29
 Bilaga 1. Guide till student- och doktorandkårens arbete med studentinlagan.....	 30

Inledning

Detta vägledande dokument gäller för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Vägledningen utgår från det nationella system för kvalitetssäkring av högre utbildning, 2016–2022, som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har redovisat i rapporten Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag (Rapport 2016:15). Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete är en av fyra komponenter inom det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning. En pilotstudie för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete genomfördes av UKÄ under 2016–2017.

Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning

Kvalitetssäkring av svensk högre utbildning förutsätter att kvalitets-säkringsarbete bedrivs både vid universitet och högskolor och vid Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Det innebär att lärosätena och UKÄ har ett gemensamt ansvar för kvalitetssäkring av högre utbildning. Att beakta detta gemensamma ansvar har varit en central princip för UKÄ i arbetet med regeringsuppdraget att vidareutveckla ett system för kvalitetssäkring av högre utbildning.¹ En avgörande utgångspunkt för UKÄ har därmed varit att skapa en tydlig koppling mellan UKÄ:s granskningar och det kvalitetsarbete som sker på lärosätena, och att samtidigt beakta hur UKÄ:s granskningar ska kunna bidra till att ytterligare utveckla detta arbete. Det är även i linje med internationella principer för kvalitetssäkring av högre utbildning, *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*² som behandlar lärosätenas interna kvalitetsarbete, den externa kvalitetssäkringen av lärosätenas utbildningsverksamhet samt de krav som kvalitetssäkringsorganen ska leva upp till. För att möta överenskommelserna i ESG behöver såväl lärosätena som UKÄ säkerställa att de internationella principerna för kvalitetssäkring följs.

UKÄ:s granskningar

Syftena med UKÄ:s granskningar är dels att kontrollera utbildningarnas resultat, dels att bidra till lärosätenas arbete med kvalitetsutveckling av högre utbildning. Det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning består av följande fyra komponenter:

- examenstillståndsprövningar
- granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete
- utbildningsutvärderingar
- tematiska utvärderingar.

UKÄ:s ambition har varit att utveckla en modell som i olika delar kan användas för alla fyra komponenterna men som också kan vara ett stöd i lärosätenas interna kvalitetsarbete. Modellen består av följande sex bedömningsområden.

¹ Uppdraget till UKÄ beskrivs i regleringsbrevet för budgetåret 2016 avseende Universitetskanslersämbetet (U2016/01132/UH, U2016/01349/UH), i regeringens skrivelse *Kvalitetssäkring av högre utbildning* (2015/16:76) samt i betänkandet från utbildningsutskottet och riksdagskrivelsen (bet. 2015/16:UbU9, rskr. 2015/16:155)

² *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*, 2015. Se även UKÄ:s översättning, *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG)*, 2015.

- styrning och organisation
- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- jämställdhet
- student- och doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan.

Bedömningsområdena styrning och organisation; förutsättningar; utformning, genomförande och resultat utgår från såväl tillämplig svensk lag och förordning som ESG. Studentinflytande och studentmedverkan regleras i högskolelagen, särskilt i förhållande till lärosätets kvalitetsarbete (1 kap. 4 §). Vidare har studenternas perspektiv skrivits fram tydligare i de reviderade ESG (2015). Arbetsliv och samverkan regleras också i högskolelagen. Exempelvis ska utbildning på grundnivå utveckla studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet (1 kap. 8 §). Jämställdhet och jämställdhetsintegrering är viktiga kvalitetsfaktorer, som ska beaktas i granskningarna. Liksom många andra myndigheter och de statliga lärosätena, har UKÄ i uppdrag att bedriva arbete med jämställdhetsintegrering. Även detta regleras i högskolelagen (1 kap. 5 §).

UKÄ:s granskningar sker utifrån de bedömningsgrunder som ingår i ett bedömningsområde. En viktig utgångspunkt har varit att bedömningsgrunderna hålls öppna och inte blir för styrande när det gäller hur lärosätena väljer att organisera och bedriva sin utbildningsverksamhet. Bedömningsområden och bedömningsgrunder för granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete redovisas närmare i detta dokument.

Alla granskningar kommer att genomföras av oberoende bedömargrupper som UKÄ sätter samman utifrån ett nomineringsförfarande där lärosäten, studentkårer och arbetslivsorganisationer lämnar förslag på bedömare. Bedömargrupperna består av student- och doktorandrepresentanter, företrädare för arbetslivet och sakkunniga från högskolesektorn, som alla deltar på lika villkor. UKÄ fattar sedan ett beslut baserat på bedömargruppernas granskningar.

För mer information om det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning, se rapporten *Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag* (Rapport 2016:15).

Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

Granskningarna kontrollerar att lärosätena säkerställer att utbildningarna på samtliga nivåer uppfyller kraven i tillämpliga lagar och förordningar samt ESG.

Granskningarna fokuserar på hur väl lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, inklusive uppföljnings-, åtgärds- och återkopplingsrutiner, bidrar till att säkra och utveckla utbildningarna på samtliga nivåer på ett systematiskt sätt.

Granskningarna bidrar även till lärosätenas kvalitetsutveckling genom att bedömnarna i sina yttranden ger återkoppling på såväl goda exempel som på utvecklingsområden de identifierat.

Syfte

Granskningen av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete syftar dels till att kontrollera att lärosätenas kvalitetssäkringsarbete säkrar hög kvalitet i utbildningarna, dels till att bidra till lärosätenas kvalitetsutveckling.

Huvudprinciper för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

Metoden för att granska lärosätenas kvalitetssäkringsarbete har utarbetats med utgångspunkt i tillämpliga lagar och förordningar samt de europeiska standarder för kvalitetssäkring, ESG, som tagits fram inom ramen för Bolognasamarbetet och regeringens skrivelse Kvalitetssäkring av högre utbildning (2015/16:76, bet. 2015/16:Ubu9, rskr. 2015/16:155).

Enligt ESG ska lärosätena bland annat ha en kvalitetssäkringspolicy (standard 1.1), och det ska finnas processer för hur utbildningar inrättas (standard 1.2) samt uppföljning av hur de uppfyller målen (standard 1.9). Standard 1.10 i ESG slår fast att lärosätena återkommande ska genomgå extern granskning. UKÄ:s ståndpunkt är att detta säkerställs genom de granskningar som UKÄ genomför, men utesluter inte att lärosätena själva kan initiera externa granskningar av sin utbildningsverksamhet.

Enligt standard 2.1 i ESG ska extern kvalitetssäkring av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete granska "effektiviteten i de interna kvalitetssäkringsprocesser som beskrivits i ESG:s del 1". I standardens riktlinjer står:

"Kvalitetssäkring av högre utbildning tar sin utgångspunkt i lärosätenas ansvar för kvaliteten i utbildningar och övrigt utbud. Det är därför viktigt att den externa kvalitetssäkringen erkänner och stöder lärosätenas

ansvar för kvalitetssäkringen. För att säkerställa kopplingen mellan intern och extern kvalitetssäkring, beaktar den externa kvalitetssäkringen standarderna i del 1. Dessa kan mötas på olika sätt beroende på den externa kvalitetssäkringens utformning.”

UKÄ:s granskningar är därmed inriktade på att granska om lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, på ett systematiskt och effektivt sätt, bidrar till att säkra och utveckla utbildningarnas kvalitet på samtliga utbildningsnivåer. Fokus för granskningen är på den kontinuerliga förbättringen av utbildningarna och att den information som generas till följd av uppföljning och utvärdering leder till ändamålsenliga utvecklingsåtgärder.

Vidare granskas hur väl lärosätets kvalitetsarbete på ett systematiskt sätt identifierar styrkor och säkerställer att dessa bevaras och utvecklas samt på vilket sätt utvecklingsområden identifieras, följs upp och åtgärdas. Att ett kvalitetssystem förmår att identifiera och hantera avvikelser och utvecklingsområden ses som en styrka. Dessutom granskas hur återkoppling av resultaten av kvalitetsarbetet sker till relevanta intressenter.

Granskningarna ska bidra till lärosätenas kvalitetsutveckling, vilket gör det viktigt att goda och lärande exempel på systematiskt kvalitetsarbete skrivs fram i bedömargruppernas yttranden. Något som också bidrar till kvalitetsutveckling är att det granskade lärosätet har möjlighet att lyfta fram identifierade utvecklingsområden och genomförda åtgärder och få återkoppling på dessa inom ramen för granskningen.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna anses bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för ämbetets tillsyn av lärosätenas regeltillämpning (lärosätetillsynen). Resultatet av lärosätetillsynen är ett underlag i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Det innebär att UKÄ:s lärosätetillsyn koordineras med ämbetets system för kvalitetssäkring.

Centrala begrepp

I det följande definieras ett antal begrepp som används i UKÄ:s granskningar. Syftet är att tydliggöra och synliggöra hur myndigheten använder sig av begreppen, inte att vara normerande i hur de generellt bör tolkas eller användas.

Lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

Lärosätenas kvalitetssäkringsarbete är utvärderingsobjektet i UKÄ:s granskningar. Begreppet innefattar lärosätenas kvalitetsarbete, så

väl säkring som utveckling, och lärosätenas kvalitetssystem. UKÄ:s granskningar omfattar följande sex bedömningsområden:

- styrning och organisation
- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- jämställdhet
- student- och doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan.

I vägledningen används fortsättningsvis begreppen kvalitetssystem och kvalitetsarbete för att tydliggöra vilka delar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete som avses.

Kvalitetssystem

Kvalitetssystemet är de ramar inom vilket kvalitetsarbetet bedrivs. Kvalitetssystemet omfattar såväl de dokumenterade förutsättningarna, i form av organisation, ansvarsfördelning och interna styrdokument, som de rutiner och arbetssätt som används för att arbeta med både kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Det innefattar även aktiviteter genom vilka organisationen identifierar de mål, processer och resurser som krävs för att uppnå önskat resultat.

Kvalitetsarbete

Kvalitetsarbetet är det arbete som bedrivs inom ramen för kvalitetssystemet och omfattar såväl kvalitetssäkring som kvalitetsutveckling. Det innebär dels det arbete som görs för att säkerställa att utbildningsverksamheten håller den kvalitet som satts upp som mål, dels det arbete som görs för att utveckla utbildningsverksamheten mot de uppsatta målen. Kvalitetsarbetet bedrivs på alla nivåer inom lärosätet och involverar både anställda, studenter och doktorander. I detta arbete ingår såväl dagligt operativt som strategiskt arbete med utbildningarna från programnivå till central nivå.

Bedömningsområden och bedömningsgrunder

I granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete är det bedömningsområdena som ligger till grund för det samlade omdömet av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Ett bedömningsområde innehåller en eller flera bedömningsgrunder som består av delar av området. Bedömningsgrunderna är en miniminivå för vad lärosätet ska redogöra för i självvärderingen. Utöver bedömningsgrunderna kan det dock finnas andra delar som är relevanta att beskriva och bedöma inom ett bedömningsområde. Det innebär att bedömningsgrunderna inte är tänkta att redovisas i någon särskild ordning.

Bedömningsområden och bedömningsgrunder

Granskningen av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete fokuserar på hur väl lärosätenas kvalitetssystem och kvalitetsarbete bidrar till att säkra och utveckla utbildningarnas kvalitet på samtliga utbildningsnivåer. Granskningen omfattar samtliga bedömningsområden i modellen för UKÄ:s granskningar.

Bedömningsområden:

- styrning och organisation
- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- jämställdhet
- student- och doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan.

Inom bedömningsområdet ”styrning och organisation” ska även följande beskrivas av lärosätet och bedömas av bedömargruppen:

- hur länge det nuvarande systemet för att kvalitetssäkra och utveckla utbildningarna varit i bruk och vilka principer det bygger på
- den övergripande planen för kvalitetssäkring av utbildningarna och vilka metoder som används, exempelvis kollegial granskning.

Nedan följer en redogörelse över de bedömningsområden som ingår i granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Varje bedömningsområde inleds med en beskrivande text av området följt av de bedömningsgrunder som ingår i området. Därefter följer en vägledande text som har som syfte att tydliggöra hur lärosätena ska visa att bedömningsområdena uppfylls.

Bedömningsområde: Styrning och organisation

Det som bedöms inom bedömningsområdet är hur väl lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt med strukturer, rutiner och processer för att säkra kvaliteten i utbildningarna. I det ingår hur kvalitetssystemet för utbildning relaterar till lärosätets övergripande mål och strategier.

Kvalitetssystemet ska innefatta all utbildning på samtliga nivåer inom lärosätet. I kvalitetssystemet finns det en tydlig ansvarsfördelning. Regelverk, policyer och rutiner är väl dokumenterade och lättillgängliga för medarbetare, studenter, doktorander och avnämare. Kvalitetssystemet är utformat så att det främjar delaktighet, engagemang och ansvar hos såväl lärare och övrig personal som studenter och doktorander.

Kvalitetssystemet är effektivt, välfungerande och används systematiskt inom hela verksamheten. Lärosätet har en välfungerande förbättringscykel, vilket innebär att lärosätet på central nivå arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla kvalitetssystemet och

kvalitetsarbetet. Den information som tas fram inom kvalitetssystemet ger underlag till den strategiska styrningen av lärosätets utbildningsverksamhet. Med hjälp av kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov och utvecklar utbildningsverksamheten målmedvetet.

Bedömningsgrunder:

Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt för att säkerställa kvaliteten i utbildningarna och det relaterar till övergripande mål och strategier som lärosätet fastställt för sin utbildningsverksamhet.

Lärosätet har en beslutad kvalitetssäkringspolicy, eller motsvarande, som är en del av den strategiska styrningen.

Lärosätet har en ändamålsenlig och tydligt definierad ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet.

Lärosätet har systematiska processer som uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos lärare, övrig personal samt studenter och doktorander.

Lärosätet säkerställer att de resultat och slutsatser som genereras av kvalitetssystemet systematiskt tas tillvara i den strategiska styrningen, kvalitetsarbetet och i utvecklingen av kvalitetssystemet.

Den information som genereras av kvalitetssystemet kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter och får en spridning inom organisationen.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur kvalitetssystemet uppfyller bedömningsgrunderna för området, bland annat genom att beskriva vilka policyer, eller motsvarande, rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur kvalitetssystemet stöder lärosätets profil och genomförandet av lärosätets strategi, och hur systemet hjälper lärosätet att uppnå målen för utbildningsverksamheten. Visa även hur lärosätets kvalitetssystem bidrar till att identifiera utvecklingsområden.

Om lärosätet har flera olika kvalitetssäkringspolicyer eller motsvarande, för olika delar av sin utbildningsverksamhet, ska samtliga kvalitets-säkringspolicyer beskrivas, om det är relevant. Det ska framgå om lärosätet har en centraliserad eller decentraliserad organisation för kvalitetsarbetet. En beskrivning av, och motivering för den valda organisationen ska ges. Ge gärna exempel på en fråga som lärosätet har arbetat med och som åskådliggör hur kvalitetssystemet fungerar i sin helhet.

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsgrunderna kan lärosätet lyfta andra frågor som bedöms som viktiga för den systematiska utvecklingen av kvalitetssystemet vid lärosätet.

Ge belägg för att kvalitetssystemet är välfungerande, effektivt och att det utvecklas systematiskt utifrån den information som genereras inom kvalitetssystemet.

Utöver de beskrivningar och belägg som ges i lärosätets självvärdering ingår även fördjupningsspåren som en del av underlaget vid bedömargruppens bedömning av bedömningsområdet.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Det som bedöms inom bedömningsområdet är hur väl lärosätet genom sitt kvalitetsarbete följer upp, vidtar åtgärder och utvecklar förutsättningarna för utbildningens genomförande och studenternas och doktorandernas lärande.

Lärosätet ska säkerställa att det finns goda möjligheter för undervisande personal att vidareutvecklas såväl pedagogiskt som inom sina ämnesområden. Vidare säkerställer lärosätet att den undervisande personalen har såväl vetenskaplig/konstnärlig som pedagogisk och professionsinriktad kompetens som motsvarar utbildningsverksamhetens behov. Med hjälp av information som kvalitetssystemet genererar identifierar lärosätet behov av kompetensutveckling hos personalen. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar personalens kompetens.

Lärosätet säkerställer en ändamålsenlig miljö innefattande infrastruktur (exempelvis undervisningslokaler, informationstekniska resurser, laborativa förhållanden och verkstäder) och studentstöd (exempelvis studenthälsa och studie- och karriärvägledning) vid lärosätet. Genom kvalitetssystemet säkrar lärosätet att de har tillräckliga läranderesurser (exempelvis språkverkstad, och handledarresurser i verksamhetsförlagd utbildning). Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov av miljöerna och stöd-tjänsterna (infrastruktur/läranderesurser) så att de stödjer studenterna och doktoranderna i att uppnå förväntade studieresultat.

Lärosätet samlar systematiskt in information om studenternas och doktorandernas studiesituation, och använder informationen för att kontinuerligt utveckla miljön.

Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov och förbättrar förutsättningarna för utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar kontinuerligt förutsättningarna för utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

Bedömningsgrunder:

Lärosätet säkerställer att den undervisande personalens kompetens motsvarar utbildningsverksamhetens behov.

Lärosätet tillhandahåller en främjande miljö som ger undervisande personal möjlighet att utveckla såväl sin pedagogiska kompetens som sin ämneskompetens, samt förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt.

Lärosätet säkerställer att infrastruktur och studentstöd är ändamålsenliga för studenternas och doktorandernas lärande.

Lärosätet säkerställer att det finns tillräckliga läranderesurser och att dessa används på ett effektivt sätt.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunderna inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen kan även innehålla mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunderna. I det kan ingå hur lärosätet säkerställer att dessa mål uppnås, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet bedrivs mellan olika delar av lärosätet eller mellan olika typer av utbildningar ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet "styrning och organisation".

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsgrunderna kan lärosätet lyfta andra frågor som är viktiga för den systematiska utvecklingen av kvalitetsarbetet inom det här bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande, effektivt och att det utvecklas systematiskt utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet inom det här bedömningsområdet.

Utöver de beskrivningar och belägg som ges i lärosätets självvärdering ingår även fördjupningsspåren som en del av underlaget vid bedömargruppens bedömning av bedömningsområdet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Det som bedöms inom bedömningsområdet är hur väl lärosätet genom sitt kvalitetsarbete följer upp, vidtar åtgärder och utvecklar sina utbildningar och på så sätt säkerställer hög kvalitet i lärosätets samlade utbildningsutbud.

Lärosätet ska regelbundet följa upp och utvärdera utbildningarna för att säkerställa att de är aktuella och anknyter till relevant forskning. Lärosätet följer systematiskt upp hur väl de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade. Såväl personal, studenter och doktorander som externa intressenter deltar på ett ändamålsenligt sätt i utvärdering och utveckling av utbildningarna.

Lärosätet har en välfungerande förbättringscykel vilket innebär att lärosätet på utbildningsnivå arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarna. Lärosätet samlar systematiskt in information om utbildningarna. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov och förbättrar utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar kontinuerligt utbildningarna.

Bedömningsgrunder:

Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning samt ändamålsenliga rutiner och processer för utformning, utveckling, inrättande samt nedläggning av utbildningar.

Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna, vilket också återspeglas i examinationen.

Lärosätet säkerställer ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten.

Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs med tydlig koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer.

Lärosätet säkerställer att varje student och doktorand ges goda förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid.

Utifrån genomförda uppföljningar vidtar lärosätet de åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna.

Åtgärder som planeras eller genomförs för att förbättra och utveckla utbildningarna kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

För enskilda utbildningsanordnare gäller även:³

Lärosätet har och tillämpar goda rutiner för antagning av studenter och doktorander, tillgodoräkningen samt för utfärdande av examensbevis. Lärosätet har även en fastställd rutin för omprövning av beslut gällande studenter och doktorander.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsområdet, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet arbetar löpande för att systematiskt kvalitetssäkra och utveckla sina utbildningar.

³ Bedömningsgrunden avser endast enskilda utbildningsanordnare eftersom dessa inte omfattas av UKÄ:s lärosätetstillsyn.

Beskrivningen kan även innehålla mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunderna. I detta kan ingå hur lärosätet säkerställer att dessa mål uppnås, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa hur lärosätet förhåller sig till och hanterar eventuella avvikelser rörande exempelvis genomströmning. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet mellan olika delar av lärosätet eller mellan olika typer av utbildningar utförs ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet "styrning och organisation".

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsgrunderna kan lärosätet lyfta andra frågor som är viktiga för den systematiska utvecklingen av kvalitetsarbetet vid lärosätet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer hög kvalitet i utbildningarna, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Utöver de beskrivningar och belägg som ges i lärosätets självvärdering ingår även fördjupningsspåren som en del av underlaget vid bedömargruppens bedömning av bedömningsområdet.

Bedömningsområde: Jämställdhet

Det som bedöms inom bedömningsområdet är hur väl lärosätet genom sitt kvalitetsarbete systematiskt bidrar till att jämställdhet beaktas i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande. Jämställdhet beaktas systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete.

Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av utveckling av ett jämställdhetsperspektiv i utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar kontinuerligt utbildningarna utifrån ett jämställt arbetssätt. Åtgärder som planeras eller genomförs kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

Bedömningsgrunder:

Lärosätet säkerställer ett systematiskt arbete med att beakta jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet arbetar löpande för att systematiskt beakta jämställdhet i sina utbildningar. Beskrivningen kan även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. I detta kan ingå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet mellan olika delar av lärosätet eller mellan olika typer av utbildningar utförs ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet "styrning och organisation".

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsgrunden kan lärosätet lyfta andra frågor som är viktiga för den systematiska utvecklingen av jämställdhet i utbildningarna vid lärosätet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer jämställdhet i utbildningarna, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Utöver de beskrivningar och belägg som ges i lärosätets självvärdering ingår även fördjupningsspåren som en del av underlaget vid bedömargruppens bedömning av bedömningsområdet.

Bedömningsområde: Student- och doktorandperspektiv

Det som bedöms inom bedömningsområdet är hur väl lärosätet genom sitt kvalitetsarbete systematiskt verkar för att studenter och doktorander har goda förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation. Lärosätet engagerar och motiverar studenterna och doktoranderna att ta en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningarna. Student- och doktorandperspektivet beaktas systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete.

Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet systematiskt behov av utveckling av studenters och doktoranders förutsättningar att utöva inflytande över utbildningarna och sin studiesituation. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar kontinuerligt student- och doktorandperspektivet. Åtgärder som planeras eller genomförs kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

Bedömningsgrunder:

Lärosätet säkerställer studenternas och doktorandernas möjligheter och förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet arbetar löpande för att systematiskt kvalitetssäkra student- och doktorandperspektivet och säkerställa goda förutsättningar att utöva student- och doktorandinflytande i sina utbildningar. Beskrivningen kan även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. I detta kan ingå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet utförs, mellan olika delar av lärosätet eller mellan olika typer av utbildningar, ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsgrunden kan lärosätet lyfta andra frågor som är viktiga för den systematiska utvecklingen av student- och doktorandperspektivet vid lärosätet.

Ge belegg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer ett väl utvecklat student- och doktorandperspektiv, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Utöver de beskrivningar och belegg som ges i lärosätets självvärdering ingår även fördjupningsspåren som en del av underlaget vid bedömargruppens bedömning av bedömningsområdet.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Det som bedöms inom bedömningsområdet är hur väl lärosätet genom sitt kvalitetsarbete systematiskt säkerställer att utbildningarna är användbara och utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Lärosätet har väl fungerande samverkan och samarbete med arbetslivet som bidrar till att utveckla utbildningarna. Arbetsliv och samverkan beaktas systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete.

Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av utveckling av arbetsliv och samverkan i utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar utbildningarna så att de är användbara, samt utvecklar kontinuerligt studenternas och doktorandernas beredskap att möta arbetslivet. Åtgärder som planeras eller genomförs kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

Bedömningsgrunder:

Lärosätet har rutiner och processer som säkerställer att utbildningarna är användbara och utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet arbetar löpande för att systematiskt beakta arbetsliv och samverkan i sina utbildningar. Beskrivningen kan även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. I detta kan ingå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Lärosätet ska beskriva sitt arbete med samverkan och samarbete med arbetslivet. Lärosätets beskrivning kan också inkludera hur information och statistik av relevans för hur utbildningarna förbereder studenternas och doktorandernas inför arbetslivet inhämtas och används.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet utförs, mellan olika delar av lärosätet eller mellan olika typer av utbildningar, ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet "styrning och organisation".

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsgrunden kan lärosätet lyfta andra frågor som är viktiga för den systematiska utvecklingen av arbetsliv och samverkan kopplat till utbildningarna vid lärosätet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer en väl utvecklad samverkan i planering och genomförande av utbildningarna och att utbildningarna väl förbereder studenter och doktorander för arbetslivet, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Utöver de beskrivningar och belägg som ges i lärosätets självvärdering ingår även fördjupningsspåren som en del av underlaget vid bedömargruppens bedömning av bedömningsområdet.

Underlag för bedömning

Underlaget för granskningarna består av följande:

- en självvärdering från lärosätet
- studentinlägga från student- och doktorandkåren/-erna
- två platsbesök
- dokumentation om valda fördjupningsspår.

Samtliga bedömningsunderlag vägs in vid bedömningen. I granskningsprocessen beaktas även andra underlag som UKÄ tar fram, se avsnittet ”övriga underlag”.

UKÄ Direkt

Samtliga skriftliga underlag laddas upp och registreras av lärosätet i UKÄ Direkt, som är lärosätens ingång i UKÄ:s webbaserade ärendehanteringssystem. I UKÄ Direkt kommer även UKÄ att ladda upp information som lärosätena behöver inför och under en granskning, t ex vägledande dokument och självvärderingsmallen samt användarmanual för UKÄ Direkt. Vid varje lärosäte finns en lärosätesadministratör för UKÄ Direkt som fördelar inloggningsuppgifter till lärosätets övriga användare och som kan svara på frågor om UKÄ Direkt.

Lärosätets självvärdering

Syftet med självvärderingen är att ge en beskrivning och analys av lärosätets kvalitetssäkringsarbete. För att möjliggöra en rättvisande bedömning av lärosätets kvalitetssäkringsarbete är det viktigt att lärosätets redogörelse i självvärderingen är fullständig. Mer specifikt fyller självvärderingen i granskningarna av lärosätens kvalitetssäkringsarbete följande syften:

1. Ge en överblick över lärosätet och dess organisation.
2. Beskriva och analysera lärosätets kvalitetssystem och dess olika delar.
3. Beskriva och analysera hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete systematiskt säkerställer hög kvalitet i sina utbildningar.
4. Visa belägg för hur lärosätet vet att det valda tillvägagångssättet säkerställer kvaliteten i utbildningarna och identifierar ytterligare förbättringar.

Fokus i lärosätets självvärdering ska därmed vara på analys av hur systematiken i kvalitetsarbetet fungerar och om det leder till uppsatta mål. Vidare ska lärosätet redogöra för hur de genom sitt kvalitetsarbete identifierar styrkor och säkerställer att dessa bevaras, sprids och utvecklas samt på vilket sätt utvecklingsområden identifieras, följs upp och åtgärdas. Av självvärderingen ska det även framgå hur erfarenheter från lärosätets kvalitetsarbete leder till att metoderna för kvalitetsarbetet utvecklas.

Självvärderingsmallen är uppbyggd utifrån sex bedömningsområden som är stommen i UKÄ:s granskningsmodell. Självvärderingen inleds med en kort beskrivning av lärosätet och dess organisation, därefter följer en översiktlig beskrivning av kvalitetsarbetet i stora drag, där det framgår hur arbetet är organiserat, vilka styrdokument som reglerar arbetet och hur ansvarsfördelningen ser ut. Av beskrivningen ska det framgå hur länge det nuvarande kvalitetssystemet har varit i bruk och vilka principer det bygger på.

Lärosätena ska analysera och värdera hur väl lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete uppfyller de sex bedömningsområdena. Självvärderingen ska innehålla konkreta belegg för att kvalitetsarbetet bedrivs systematiskt och säkerställer hög kvalitet i lärosätets utbildningar. Det är inte bedömarens ansvar att söka beleggen.

Förutom det som kommer fram kopplat till bedömningsområdena kan lärosätet lyfta andra frågor som det utifrån kvalitetsarbetet bedömer som viktiga för den systematiska kvalitetsutvecklingen. Det som lyfts fram i självvärderingen ska styrkas med hänvisningar till relevanta dokument. Dessa dokument ska bifogas som bilagor till självvärderingen för att kunna användas som kompletterande information som bedömargruppen har tillgång till om den skulle behöva verifiera eller fördjupa sig i något.

Lärosätet ska även förhålla sig till utfallet av tidigare granskningar, såväl egeninitierade som externa utvärderingar. Lärosätet ska också förhålla sig till resultatet av UKÄ:s lärosätetsinsyn.

Självvärderingen ska vara på 30-50 sidor, tolv punkters textstorlek. Inom tolv veckor från upptaktsmötet ska lärosätet inkomma med sin självvärdering till UKÄ.

Studentinlaga

I granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete erbjuder UKÄ de lokala student- och doktorandkårerna att lämna in ett skriftligt underlag, en så kallad studentinlaga. Syftet med studentinlagan är att ge kårerna möjlighet att redovisa sin syn på och erfarenheter av lärosätets kvalitetsarbete.

Studentinlagan skrivs i en särskild mall och ska inte överstiga åtta sidor. Förutom det som berörs kopplat till bedömningsområdena kan studentkårerna lyfta andra frågor som de utifrån lärosätets kvalitetsarbete bedömer som viktiga för kvalitetsutvecklingen.

I de fall där det vid ett lärosäte finns flera student- och doktorandkårer med kårstatus, ser UKÄ helst att kårerna samarbetar och lämnar in en gemensam studentinlaga. Det är dock något som kårerna själva avgör. En gemensam inlaga kan uppgå till maximalt tio sidor. UKÄ har tagit fram

en särskild guide till hjälp för student- och doktorandkårer när de skriver en studentinlägga, se bilaga 1.

Det är viktigt att påpeka att studentinläggen inte ska påverka det faktum att kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för lärosätets personal, studenter och doktorander, och att det därför inte ska påverka studenternas och doktorandernas möjligheter att vara delaktiga i självvärderingsarbetet.

Fördjupningsspår

För att granska hur lärosätets kvalitetsarbete fungerar i praktiken studerar bedömargruppen ett antal fördjupningsspår under sitt andra platsbesök vid lärosätet. Syftet med fördjupningsspåren är att följa olika kvalitetssäkringsprocesser i olika utbildningsmiljöer inom lärosätet. Fördjupningsspåren är ett sätt att utföra stickprov på kvalitetsarbetets förmåga att systematiskt bidra till att lärosätet säkerställer hög kvalitet i utbildningarna. Fördjupningsspåren är en del av det samlade bedömningsunderlaget.

Fokus för fördjupningsspåren är detsamma som för granskningarna generellt. Pågår ett kvalitetsarbete som är känt i organisationen och som stödjer ett utvecklingsarbete? Pågår det ett kvalitetsarbete som är systematiskt, följs resultaten upp och resulterar det i åtgärder? Fördjupningsspåren ska också visa på om det finns ett kunskapsflöde mellan de olika organisationsnivåerna på lärosätet så att alla nivåer kan ta ansvar för sin del av kvalitetssäkringen och utvecklingen av utbildningarna.

Vad är ett fördjupningsspår?

Fördjupningsspåren består av kvalitetssäkrings- och utvecklingsprocesser som studeras i utbildningsmiljön. Exempel på miljöer där fördjupningsspåren studeras kan vara ett program eller en institution. Vad ett fördjupningsspår kan vara styrs av varje lärosätets kvalitetsarbete och av vad som framkommer i lärosätets självvärdering. Ett exempel på fördjupningsspår kan vara hur lärosätet har tagit om handrekommendationer från egeninitierade utvärderingar av ett antal utbildningsprogram.

Val av fördjupningsspår

Fördjupningsspåren väljs ut och motiveras av bedömargruppen efter det första platsbesöket och meddelas därefter lärosätet. UKÄ:s tidigare erfarenhet av lärosätet från lärosätetillsynen och övrig tillsynsverksamhet, genomförda utbildningsutvärderingar samt statistiska underlag kan vara en grund för valet av fördjupningsspår. Antalet fördjupningsspår varierar beroende på lärosätets storlek. Vid större lärosäten väljer bedömargruppen vanligtvis tre till sex

fördjupningsspår, vid medelstora lärosäten två till fyra fördjupningsspår, och för mindre lärosäten, ett eller två fördjupningsspår.

Dokumentation kopplad till fördjupningsspåren

Inom 15 arbetsdagar från det att lärosätet informerats om bedömargruppens val av fördjupningsspår ska lärosätet inkomma med den dokumentation som bedömargruppen tillsammans med lärosätet har kommit överens om. Dokumentationen ska laddas upp i UKÄ Direkt och den ska i huvudsak bestå av dokument som redan finns på lärosätet. Exempel på dokumentation som kan begäras in är minnesanteckningar från utbildningsnämnders möten, lärosätets egna utvärderingar av exempelvis utbildningsprogram eller uppföljnings- och utvecklingsplaner för ett visst område inom kvalitetsarbetet. För att underlätta för bedömargruppen att ta sig an materialet ska lärosätet även bifoga en kort beskrivning (maximalt en halv sida) per fördjupningsspår, som sätter de insända underlagen i ett sammanhang.

Hur används resultaten av fördjupningsspåren?

Det som granskas och bedöms i fördjupningsspåren är hur väl kvalitetsarbetet fungerar i praktiken inom respektive fördjupningsspår, inte utbildningsverksamhetens kvalitet. Bedömargruppens fokus är att granska om kvalitetsarbetet är systematiskt och fungerar ändamålsenligt, och därmed förmår säkerställa hög kvalitet i lärosätets utbildningar. Identifierar lärosätet problem, vidtar åtgärder och återkopplar resultatet till berörda intressenter?

Övriga underlag

Inför granskningarna tar UKÄ fram underlag om lärosätet som är av relevans för de bedömningsområden som ska granskas. Dessa underlag ska där det är relevant beaktas av såväl lärosätet som bedömargruppen. De underlag som beaktas är resultatet av UKÄ:s lärosätetillsyn, examens-tillståndsprövningar, utbildningsutvärderingar, tematiska utvärderingar och nationell statistik, som exempelvis visar på genomströmning och etableringsgrad och belyser lärosätet ur ett nationellt perspektiv. Materialet utgör underlag för frågor vid platsbesöken och kan även ligga till grund för valet av fördjupningsspår. Materialet finns tillgängligt för lärosätet i UKÄ Direkt i samband med upptaktsmötet.

Viktiga moment i granskningsprocessen

Upptaktsmöte

Som ett första steg i utvärderingsprocessen bjuder UKÄ in till ett inledande upptaktsmöte för:

- två representanter från varje lärosäte
- en representant från varje student- och doktorandkår vid lärosätena
- ordföranden för bedömargrupperna
- samt personal från UKÄ.

Den övergripande målsättningen med det inledande mötet är att ge lärosätena inblick i och förståelse för granskningen och dess innehåll och fokus. Ett annat viktigt syfte med upptaktsmötet är att lärosätet ska presentera dess organisation och strategiska mål så att UKÄ och bedömargruppernas ordförande får inblick i och förståelse för det aktuella lärosätet. Under mötet ges möjlighet för lärosätena och student- och doktorandkårerna att ställa frågor om granskningsprocessen till UKÄ och bedömargruppens ordförande.

Under mötet presenterar UKÄ övriga underlag (se avsnittet "Övriga underlag") som ingår i granskningen, samt tidsplanen för granskningsomgången.

Två platsbesök vid lärosätet

Det första platsbesöket

Syftet med det första platsbesöket är dels att ge bedömarna en möjlighet att ställa kvarvarande frågor utifrån lärosätets självvärdering och dels att identifiera de fördjupningsspår som bedömargruppen ska följa under sitt kommande, andra platsbesök på lärosätet. Det första platsbesöket omfattar normalt en arbetsdag. Lärosätets självvärdering är, tillsammans med de övriga underlag som UKÄ tar fram, grunden för bedömargruppens frågor. I samband med detta platsbesök går lärosätetsrepresentanter tillsammans med UKÄ:s utredare och ordföranden för bedömargruppen igenom vilken typ av dokumentation samt lämplig omfattning på densamma som lärosätet därefter ska rapportera in för varje fördjupningsspår.

Vid intervjuerna medverkar representanter från lärosätet, studenter och doktorander, och eventuellt även företrädare för arbetslivet som lärosätet samarbetar med. De studenter eller doktorander som deltar vid intervjuerna ska i första hand vara utsedda av en student- och doktorandorganisation som antingen tillhör en student- och doktorandkår eller själv uppbär kårstatus vid lärosätet.

Det andra platsbesöket

Syftet med det andra platsbesöket är att via valda fördjupningsspår granska om lärosätets kvalitetsarbete i praktiken fungerar systematiskt så att kvalitetssystemet och det kvalitetsarbete som bedrivs utvecklar och säkrar hög kvalitet i lärosätets utbildningsverksamhet. Det andra platsbesöket är mer omfattande och tar från en till tre arbetsdagar i anspråk, beroende på lärosätets storlek, och sker omkring åtta veckor efter det första platsbesöket.

Vid platsbesöket studeras fördjupningsspåren och bedömargruppen intervjuar exempelvis lärosätets ledning, lärare, doktorander och studenter, samt eventuellt andra personalgrupper och företrädare för arbetslivet som lärosätet samarbetar med.

Lärosätet och student- och doktorandkåren ombeds se till att de personer som har utsetts att delta vid intervjuerna får all nödvändig information. Senast en vecka före intervjudatum meddelar lärosätet och student- och doktorandkåren eller -kåren vilka personer som föreslås delta vid intervjupassen till ansvarig utredare vid UKÄ.

Om student- och doktorandkåren anser att de inte kan säkerställa att rekryteringen fungerar, kommer UKÄ att i samråd med lärosätets kvalitetssamordnare, eller annan utsedd person, säkerställa att studenter eller doktorander rekryteras till intervjuerna.

Bedömargruppen

Bedömarna rekryteras efter sedvanligt nomineringsförfarande i samverkan med lärosäten, student- och doktorandkårer via Sveriges förenade studentkårer och arbetslivsorganisationer. Det är dock UKÄ som tillsätter bedömargrupperna. Gruppen ska sammantaget ha så bred och djup kompetens att den kan bedöma samtliga bedömningsområden som ingår i granskningen. Bedömargruppen ska bestå av minst fem bedömare (varav en av dessa utses som ordförande för gruppen):

- tre sakkunniga bedömare
- en arbetslivsföreträdare
- en student eller doktorandrepresentant.

Utöver det ska minst en av bedömarna vara verksam i utlandet. Sammantaget ska bedömargruppen ha en god kännedom om det svenska högskolesystemet och internationella högskolesystem samt ha god kunskap och erfarenhet av kvalitetsarbetet på olika nivåer samt ledningsarbete inom ett lärosäte och inom någon annan form av organisation utanför akademien. Inom bedömargruppen ska det också finnas erfarenhet av jämställdhetsarbete. Som en kvalitetssäkrande åtgärd erbjuds lärosätet tillfälle att yttra sig om bedömargruppens sammansättning, till exempel utifrån eventuella jävsinvändningar, innan bedömargruppen slutligen fastställs av UKÄ.

Bedömarna kommer att genomgå en utbildning i UKÄ:s gransknings- och arbetsmetod. Utbildningen syftar till att tydliggöra uppdraget och förväntningarna och är vanligtvis gemensam för flera granskningsprojekt inom en och samma komponent och granskningsomgång. I utbildningen ingår bland annat en orientering i de lagar, förordningar och ESG som bedömarna har att förhålla sig till, en genomgång av UKÄ:s kvalitetssäkringssystem samt de bedömningsområden och bedömningsgrunder som är kopplade till den aktuella komponenten. Utbildningen omfattar även moment med intervjuteknik och tar upp jämställdhetsfrågor.

Som bedömare i deras uppdrag ingår att:

- diskutera bedömningar av bedömningsområden och bedömningsgrunder
- delta i möten under hela granskningsprocessen
- vara representerade genom ordföranden vid upptaktsmötet med de lärosäten som ingår i granskningen
- granska de olika bedömningsunderlagen, skriftligt motivera omdömena samt ange vilket eller vilka underlag omdömena grundas på gemensamt förbereda frågor till intervjuer med representanter från lärosätet, studenter, doktorander, och eventuellt arbetslivsföreträdare som lärosätet samarbetar med
- sammanfatta bedömningar i ett gemensamt yttrande inklusive bedömargruppens samlade omdöme och förslag till beslut
- delta i den slutliga beredningen av yttrandet inför beslut av UKÄ.

En särskild bedömarhandbok⁴ är också framtagen som bland annat beskriver bedömargruppens roll i granskningsprocessen och de huvudsakliga momenten i granskningarnas genomförande. Denna handbok är tänkt att tillsammans med vägledningen för var och en av komponenterna, fungera som ett stöd i uppdraget som bedömare och i bedömningsarbetet.

---

⁴ Handboken finns på UKÄ:s webbplats, www.uka.se

Yttrande och beslut

Bedömargruppens yttrande

Bedömargruppens bedömning av om lärosätet uppfyller bedömningsgrunderna för de granskade bedömningsområdena resulterar i ett yttrande som är underlag för UKÄ:s beslut.

Fokus i bedömningen ska vara på den kontinuerliga förbättringen av utbildningsverksamheten, dvs. hur den information som genereras till följd av uppföljning och utvärdering säkras och kontinuerligt utvecklar utbildningarna på ett systematiskt och effektivt sätt. Vidare bedöms hur väl lärosätets kvalitetsarbete på ett systematiskt sätt identifierar styrkor och säkerställer att dessa bevaras och utvecklas samt på vilket sätt utvecklingsområden identifieras, följs upp och åtgärdas. Att ett kvalitetssystem förmår att identifiera och hantera avvikelser och utvecklingsområden ses som en styrka. Det bedöms även hur återkoppling av resultaten av kvalitetsarbetet sker till relevanta intressenter.

För att yttrandena även ska bidra till lärosätets kvalitetsutveckling ska det finnas utrymme för bedömarnas reflektioner och för att lyfta fram goda och lärande exempel.

Bedömargruppens bedömningar och resonemang ska redovisas på ett klart och tydligt sätt, så att det framgår vad som inte bedöms vara tillfredställande vid ett eventuellt negativt utfall.

Innan UKÄ fattar beslut kommer bedömargruppens preliminära yttrande att skickas till lärosätet på delning. Syftet med delningen är att ge lärosätena möjlighet att kontrollera innehållet och påtala eventuella sakfel i yttrandet. Delningstiden är tre veckor. Bedömarna tar del av lärosätets svar och gör i de fall där det är relevant ändringar i yttrandet.

Det slutliga yttrandet från bedömargruppen ligger till grund för UKÄ:s beslut. Lärosätets skriftliga svar på delningen biläggs yttrandet.

Beslut

Det samlade omdömet av lärosätets kvalitetssäkringsarbete ges på en tregradig skala. UKÄ beslutar om att godkänna kvalitetssäkringsarbetet, godkänna kvalitetssäkringsarbetet med förbehåll eller ifrågasätta kvalitetssäkringsarbetet vid lärosätet. UKÄ:s beslut grundas på bedömargruppens yttrande och de överväganden som UKÄ gör.

Godkänt kvalitetssäkringsarbete

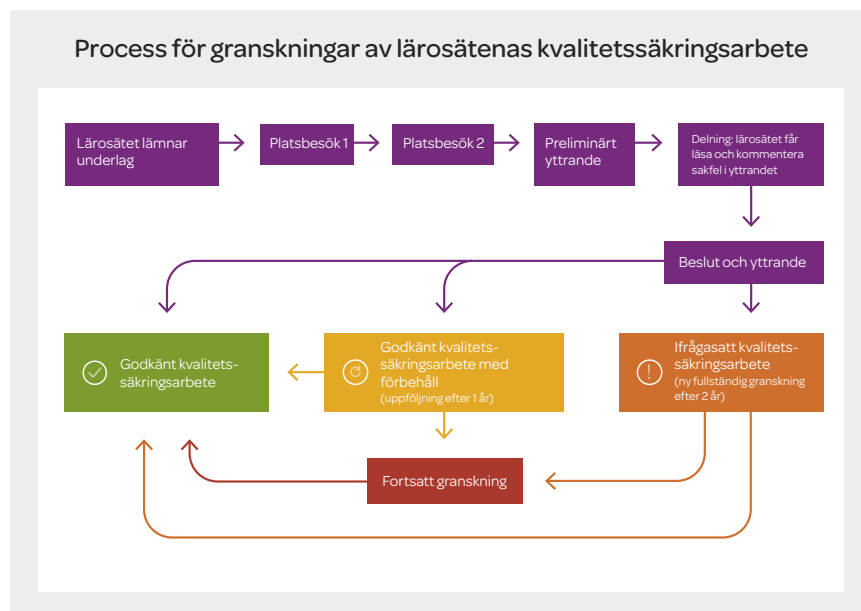
Vid det samlade omdömet godkänt kvalitetssäkringsarbete är lärosätets kvalitetssäkringsarbete väl beskrivet, väl argumenterat för och väl fungerande i praktiken. Det är systematiskt och effektivt på samtliga nivåer inom lärosätet, från ledningsnivå till institutionsnivå. Samtliga bedömningsområden bedöms vara tillfredställande.

Godkänt kvalitetssäkringsarbete med förbehåll

Vid det samlade omdömet godkänt kvalitetssäkringsarbete med förbehåll är lärosätets kvalitetssäkringsarbete i huvudsak väl beskrivet, väl argumenterat för och väl fungerande i praktiken. Av beslutet framgår vilka bedömningsområden som inte är tillfredställande och som lärosätet ska följa upp och åtgärda inom en viss tidsperiod. Bristerna är av en sådan omfattning att bedömargruppens uppfattning är att lärosätet kan åtgärda dessa inom ett år.

Ifrågasatt kvalitetssäkringsarbete

Vid det samlade omdömet ifrågasatt kvalitetssäkringsarbetet finns det flera betydande brister i lärosätets kvalitetssäkringsarbete vad gäller hur det är beskrivet, argumenterat för och hur det fungerar i praktiken. Bristerna är av en sådan omfattning att bedömargruppens uppfattning är att lärosätet inte kan åtgärda dessa inom ett år. I beslutet anger UKÄ att lärosätets kvalitetssäkringsarbete i sin helhet ska granskas på nytt.

Uppföljning

Vid godkänt kvalitetssäkringsarbete

De lärosäten vars kvalitetssäkringsarbete godkänns följs upp genom exempelvis dialogmöten, enkäter och konferenser. Att följa upp lärosäten som godkänns för sitt kvalitetssäkringsarbete anser UKÄ är viktigt, vilket också är i linje med ESG standard 2.3, där uppföljning nämns som en del av den externa kvalitetssäkringsprocessen.

Vid godkänt kvalitetssäkringsarbete med förbehåll

De lärosäten vars kvalitetssäkringsarbete godkänns med förbehåll följs upp på de bedömningsområden som inte bedömts som tillfredställande. Lärosätet har ett år på sig att återkomma med en redovisning av de åtgärder som vidtagits. UKÄ tillsätter en bedömargrupp som följer upp de åtgärder som vidtagits. Webbintervjuer och platsbesök ingår vid behov i uppföljningen. Om den uppföljande granskningen leder till ett positivt omdöme från bedömargruppen godkänns lärosätets kvalitetssäkringsarbete i sin helhet av UKÄ. Om lärosätets kvalitetssäkringsarbete fortfarande inte bedöms vara godkänt efter den uppföljande granskningen innebär det att ytterligare en uppföljande granskning görs efter en tid som UKÄ och lärosätet i varje enskilt fall kommer överens om.

Vid ifrågasatt kvalitetssäkringsarbete

De lärosäten vars kvalitetssäkringsarbete ifrågasätts följs upp på samtliga bedömningsområden, dvs. det görs en ny fullständig granskning av lärosätets kvalitetssäkringsarbete två år efter UKÄ:s beslut. En bedömargrupp tillsätts för att granska självvärderingen och övriga underlag. Webb-intervjuer och platsbesök ingår i den förnyade granskningen. Om granskningen leder till ett positivt omdöme från bedömargruppen godkänns lärosätets kvalitetssäkringsarbete i sin helhet av UKÄ. Om lärosätets kvalitetssäkringsarbete fortfarande ifrågasätts efter den förnyade granskningen innebär detta att en uppföljning görs efter en tid som UKÄ och lärosätet i varje enskilt fall kommer överens om. Det innebär också att ett ökat antal av lärosätets utbildningar kan bli föremål för utvärdering i UKÄ:s regi.

Bilaga 1.

Guide till student- och doktorandkårens arbete med studentinlagan

Denna guide är framtagen för att ge vägledning till de student- och doktorandkårer som har kårstatus vid de lärosäten som ingår i Universitetskanslersämbetets (UKÄ:s) granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Guiden beskriver på ett övergripande sätt granskningsprocessen och den funktion som en studentinlaga har som ett av flera underlag i granskningen. Guiden är utformad för att användas som komplement till dokumentet *Vägledning för granskningen av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete*.

Utgångspunkter

Syftena med UKÄ:s granskning av lärosätets kvalitetssäkringsarbete är dels att kontrollera att lärosätenas systematiska kvalitetsarbete säkrar hög kvalitet i utbildningarna, dels att bidra till lärosätenas kvalitetsutveckling.

Syftet med studentinlagan är att ge kårerna möjlighet att redovisa sin syn på och erfarenheter av lärosätets kvalitetssäkringsarbete (kvalitetssystem och kvalitetsarbete).⁵ En studentinlaga ger därmed studenter och doktorander tillfälle att lämna synpunkter på lärosätets kvalitetssäkringsprocesser och på faktiska förhållanden som berörs av dessa processer. Det handlar dels om student- och doktorandinflytandet och studenternas och doktorandernas medverkan i lärosätets kvalitetsarbete, dels om de förhållanden eller resultat som dessa processer resulterar i. Det är dock inget krav från UKÄ att inkomma med en studentinlaga.

UKÄ vill understryka att en studentinlaga *inte* ersätter den student- och doktorandmedverkan som förutsätts ske vid lärosätets arbete med självvärderingen.

Granskningsprocessen i korthet

UKÄ rekryterar en bedömargrupp som består av sakkunniga inom kvalitetssäkring av högre utbildning, student- eller doktorandrepresentanter och företrädare för arbetslivet. Bedömargruppen utgår

---

⁵ Definition av begreppen kvalitetssäkringsarbete, kvalitetssystem och kvalitetsarbete återfinns på s 8-9 i denna vägledning.

ifrån de bedömningsområden och bedömningsgrunder som är framtagna av UKÄ i dialog med representanter från högskolesektorn och arbetslivet och som har sitt ursprung i högskolelagen, högskoleförordningen och i *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), 2015*.⁶

- Bedömargruppen analyserar de bedömningsunderlag som ingår i granskningen. Bedömningsunderlagen för granskningarna består av en självvärdering från lärosätet, en eller flera studentinlagor, två platsbesök, samt dokumentation om valda fördjupningsspår. Samtliga bedömningsunderlag vägs in vid bedömningen.
- Där det är relevant beaktas andra underlag av såväl lärosätet som av bedömargruppen. Dessa underlag är resultatet av UKÄ:s lärosätetsinsyn, examenstillståndsprövningar, utbildningsutvärderingar, tematiska utvärderingar och nationell statistik, som exempelvis visar på genomströmning och etableringsgrad och belyser lärosätet ur ett nationellt perspektiv. Materialet är ett underlag för frågor vid platsbesöken och kan även vara grunden för valet av fördjupningsspår.
- Bedömargruppen genomför ett första platsbesök med representanter från lärosätet, studenter och doktorander, samt eventuellt företrädare för arbetslivet som lärosätet samarbetar med. Syftet med det första platsbesöket är dels att ge bedömarna en möjlighet att ställa kvarvarande frågor utifrån lärosätets självvärdering och dels att identifiera de fördjupningsspår som bedömargruppen ska följa under sitt kommande, andra platsbesök på lärosätet.
- Bedömargruppen gör ett andra platsbesök vid lärosätet för att på plats samtala med ledning, personal, studenter och doktorander. Syftet med det andra platsbesöket är att via valda fördjupningsspår granska om lärosätets systematiska kvalitetssäkringsarbete i praktiken fungerar så att systemet och det arbete som bedrivs säkrar hög kvalitet i lärosätets utbildningsverksamhet.
- Bedömargruppen formulerar preliminära bedömningar i yttranden och delar dessa med lärosätet så att lärosätet får möjlighet att kommentera sakfel eller missförstånd som kan ha uppstått i bedömningsarbetet. Lärosätet ansvarar för att stämma av med berörda parter såsom student- och doktorandkårerna.
- Bedömargruppen tar del av inkomna synpunkter och lämnar sedan sina slutliga bedömningar i ett yttrande till UKÄ som beslutar om att godkänna, godkänna med förbehåll eller underkänna lärosätets kvalitetssäkringsarbete.

---

⁶ *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), 2015*. Se även UKÄ:s översättning *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG), 2015*.

Studentinlagans innehåll

Studentinlagan ska innehålla studenternas och doktorandernas syn på lärosätets kvalitetssäkringsarbete. UKÄ avstår medvetet från att i detalj redogöra för vad som studentinlagan ska innehålla för att inte styra eller begränsa innehållet. Det UKÄ efterfrågar information om i studentinlagan rör främst två övergripande frågor, beskriv och analysera:

1. Hur studentinflytandet fungerar i lärosätets kvalitetsarbete och/eller kvalitetssystem med stöd av de bedömningsområden som listas nedan?
2. Vilka effekter eller resultat av kvalitetsarbetet och/eller kvalitetssystemet som studenter och doktorander har synpunkter på (både positiva och utvecklingsområden)?

Bedömningsområden:

- styrning och organisation
- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- jämställdhet
- student- och doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan.

Studentinlagan behöver inte innehålla värderingar av alla bedömningsområden utan inlagan kan fokusera på särskilt utvalda områden som studenterna och doktoranderna har synpunkter på. Förutom det som berörs kopplat till bedömningsområdena kan student- och doktorandkåren även lyfta andra frågor som bedöms vara viktiga för kvalitetsutvecklingen.

I dokumentet *”Vägledning för granskningen av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete”* ges en fullständig beskrivning av metoden för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Den innehåller de bedömningsområden och bedömningsgrunder som lärosätet ska beskriva och värdera sin utbildningsverksamhet utifrån, och som bedömnarna utgår ifrån i sina bedömningar. Vägledningen utgår från det nationella system för kvalitetssäkring av högre utbildning som Universitetskanslersämbetet har fått i uppdrag av regeringen att vidareutveckla och implementera, och som UKÄ har redovisat i rapporten Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag (Rapport 2016:15).

Studentinlagans omfattning

Studentinlagan bör inte överstiga åtta sidor, tio sidor om flera studentkårer skriver tillsammans, 12 punkters storlek.

Studentinlagans referensmaterial

Det är bra om det framgår om studentinlagan har beslutats i något organ kopplad till student- och doktorandkåren. Vidare så underlättar det för

bedömargruppens arbete om innehållet i studentinlagan refererar till olika undersökningar eller officiella dokument som finns till hands. Det förväntas dock inte att student- och doktorandkåren ska utföra några undersökningar för att kunna sammanställa en studentinlaga. Exempel på befintligt referensmaterial är

- student- och doktorandkårens tidigare eventuella undersökningar bland studenter och doktorander
- lärosätets eventuella undersökningar bland studenter och doktorander
- frågor som student- och doktorandkåren driver eller drivit den senaste tiden
- mötesanteckningar eller protokoll från student- och doktorandkårens eller lärosätets möten
- publicerade sammanställda resultat från kursvärderingar
- publicerade alumnuppföljningar
- lärosätets eller student- och doktorandkårens beslutade dokument.

Studentinlagans beredning och beslut

Det är viktigt att student- och doktorandkåren har tänkt igenom beredningen och beslutandet av studentinlagan. Ett bra tillvägagångssätt är exempelvis att skicka ut ett förslag på inlaga på remiss inom eventuella organ kopplade till kåren såsom exempelvis studieråd, ämnesgrupper, programråd eller motsvarande som finns ute på lärosätet.

I det fall det finns flera student- och doktorandkårer vid lärosätet är det UKÄ:s rekommendation att dessa kårer samarbetar om en gemensam studentinlaga. Skulle det inte vara möjligt kan kårerna skicka in separata studentinlagor. Ett tredje alternativ är att kårerna skriver vissa delar gemensamt och andra separat.

Tänk på att

Studentinlagan blir ett officiellt underlag i granskningen av lärosätets kvalitetssäkringsarbete. Studentinlagan blir också en allmän offentlig handling, tillgänglig för alla i samband med att den är inkommen till Universitetskanslersämbetet. Lärosätet och studenterna kommer att ha möjlighet att kommentera studentinlagan under de intervjuer som görs med ledning och personal.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

